

مخاطب‌شناسی جنگ نرم با تأکید بر جایگاه دانشگاهیان ارائه راهبردهایی برای صیانت از دانشگاهیان

تاریخ دریافت: 91/5/4 تاریخ تأیید: 91/7/11

دکتر غلامرضا ضابط‌پور*

سیدمحمدجواد قربی**

یکی از قشرهای مهم و تأثیرگذار در سطح جامعه «دانشگاهیان و نخبگان دانشگاهی» است که همواره هدف اساسی جنگ‌های نرم محسوب می‌شوند. از آنجا که دانشگاه و دانشگاهیان از عناصر حیاتی پیشرفت و تعالی یک کشور هستند و یکی از ظرفیت‌های تولید قدرت نرم برای کشور محسوب می‌گردند، بررسی جایگاه آنها به مثابه یکی از مخاطبان اصلی جنگ نرم ضروری می‌نماید. پژوهش حاضر با هدف پژوهشی- کاربردی و به روش اسنادی-تبیینی، در پی بررسی وضعیت مخاطبان دانشگاهی در جنگ نرم و ارائه راهبردهایی برای صیانت از آنها در عرصه خطیر تهاجم‌های خاموش و نرم است. از یافته‌های پژوهش حاضر در زمینه صیانت از دانشگاهیان در جنگ نرم می‌توان به راهکارهای زیر اشاره کرد که می‌توانند در زمینه سیاست‌گذاری مورد بهره‌برداری قرار گیرند: اشتغال زایی، مقابله با ساده‌اندیشی‌ها، مدیریت قلوب و اذهان دانشگاهیان، برخورد

* دکتری علوم سیاسی و عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل.

** کارشناس ارشد اندیشه سیاسی اسلام.

با شریعت سازی های کاذب، افناع و متقاعد سازی، ارتقای سطح سواد رسانه‌ای، الگوپروری در سطح دانشگاه‌ها، افزایش سطح اعتماد به نفس در دانشگاهیان، پرهیز از مسائل حاشیه‌ای، تولید فرآورده‌های مطلوب و جذاب برای جوانان و دانشگاهیان، کنترل اعتیادهای سنتی و مدرن و سرانجام درونی کردن ارزش‌ها در سطح جامعه و محیط دانشگاه.

واژه‌های کلیدی: جنگ نرم، رفتارشناسی، دانشگاه، دانشگاهیان، مخاطب شناسی، راهبردهای صیانت.

مقدمه

امروزه جنگ نرم و عملیات روانی به گفتمان حاکم بر سپهر ارباب سیاست تبدیل شده است. گرایش به بهره‌گیری از قدرت افکار عمومی و سرمایه‌های اجتماعی، در پی افزایش هزینه‌های نظامی‌گری و ناکارآمدی آن در برآوردن اهداف سیاسی، به دگردیسی مفهوم قدرت از نگرش سخت افزارانه به رهیافت‌های نرم حکایت دارد. (Nye, 2002) بی‌توجهی به مقوله‌ی جنگ نرم هزینه‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را به طور مضاعفی افزایش می‌دهد و ظرفیت‌های ملی را به هدر خواهد داد. با توجه به اهمیت این مقوله باید اذعان داشت که سیاست‌گزاری در حوزه جنگ نرم و عملیات روانی، با جزئی‌نگری و نگاه‌بخشی نگر راه به مقصود نمی‌برد؛ بلکه باید آن را به مثابه دانشی بنیادین نگریست که پیکره‌ی سیاست و فرهنگ بر آن بنا نهاده می‌شود. (طهماسبی، 1391: 1)

به عبارت دیگر، تمدن مادی غرب در ذات و ماهیت خود به دنبال جنگی دائمی و توطئه همه جانبه برای تأمین منافع حداکثری خود می‌باشد. سردمداران نظام سلطه جهانی که طلایه‌داری تمدن غرب را بر عهده دارند، استعمار و بهره‌کشی از ملل ضعیف و عقب مانده را در تمام دوره‌های تاریخی عملکرد خود نشان داده‌اند و جنگ‌های ویرانگر بی شماری را طراحی و هدایت نموده‌اند. با انقلاب در دانش و فناوری اطلاعات و ارتباطات، «ماهیت، شکل و اهداف کلان جنگ‌ها» نیز تغییر یافته است. دلایل و روش‌های منازعه، ابزارهای سازماندهی و مدیریت فرایند منازعه، از حالت سخت افزاری گذشته و به سمت حوزه‌های نرم‌افزاری تغییر ماهیت داده‌اند.

جریان امپریالیسم در درون ساختارهای تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری رسمی و غیر رسمی خود کانون‌هایی را تعبیه نموده است که با تحلیل تمدنی خاص خود، جنگ دائمی

را بر علیه رقبا سازماندهی و هدایت می‌کند. با توجه به تضاد ایدئولوژیک میان انقلاب اسلامی و نظام سلطه، اینک یکی از نقاط اصلی آماج در طراحی و اجرای این توطئه‌ها، ایران اسلامی است. (حمیدی، 1388: 89) یکی از سناریوهای چالش‌زای دورنمای استراتژیک امنیت داخلی و خارجی، احتمال بالای گسترش دکترین جنگ نرم و براندازی نرم توسط دشمنان علیه ایران است. (عبدی، 1389: 126) جنگی که بسیار پیچیده و دارای برنامه است و قصد دارد با هدف قراردادن ارزش‌های اسلامی و تخریب فرهنگ ناب اسلامی در کشورهای مسلمان و علی‌الخصوص ج.ا. ایران، آینده را برای خود تضمین کند. (امیری، 1390: 45)

هدف جنگ نرم مانند جنگ‌های کلاسیک غلبه بر دولت‌ها، گروه‌های اجتماعی و هویت‌های متقابل رقیب محسوب می‌شود؛ اما ابزار و الگوی بهره‌گیری از آن برای تأثیرگذاری بر محیط، متفاوت می‌باشد. تفکر راهبردی جدید بیش از آن که ماهیت کنش مستقیم داشته باشد، با فرایندهای غیر مستقیم - به ویژه در روند تصویرسازی ایفای نقش می‌کند؛ و این امر زمینه‌ساز ایجاد تحرک در لایه‌های اجتماعی و سازماندهی جنبش‌های اجتماعی می‌گردد. (متقی، 1389: 120-121) با توجه به مباحث فوق، پدیده جنگ نرم یک آسیب جدی برای کشورهای هدف محسوب می‌شود و از این رو آشنایی با معرفت‌شناسی این جنگ‌های نوین، ابعاد کاربردی، اهداف پیش‌رو، سطوح عملیاتی، مخاطبان مورد هدف، کارگزاران و سایر قسمت‌های این جنگ ضروری به نظر می‌رسد و مذاقه علمی و پژوهشی در آنها می‌تواند در مسیر آسیب‌شناسی و ارائه پدافند غیر عامل برای این تهدیدات نامتقارن، کمک مطلوبی باشد.

پژوهش حاضر با توجه به محدودیت‌های موجود، به طور موردی مسئله مخاطبان دانشگاهی در عرصه جنگ نرم و راهبردهای صیانت از آنها را بررسی خواهد کرد. فرضیه پژوهش بر این مبنا است که دانشگاه‌ها یکی از آماج اصلی جنگ نرم هستند و دشمن به این نکته مهم پی برده است که دانشگاه و دانشگاهیان از عوامل اصلی تولید قدرت نرم، پیشرفت، استقلال و خودکفایی در زمینه‌های مواجهه علمی با جنگ نرم هستند؛ پس مترصد شدند این نهاد کارآمد را از مسیر اصلی خویش خارج سازند. در این میان، کارویژه‌هایی همچون: تولید علم، تربیت متخصصان و نیروهای متعهد، بومی‌کردن علوم کاربردی، احیای تمدن و هویت اسلامی، طراحی و تدوین الگوی بومی پیشرفت و ترویج قدرت نرم کشور توسط دانشگاه، زمینه‌ساز تشدید جنگ نرم دشمنان علیه دانشگاه شده

است. از راهبردهای صیانت از دانشگاهیان در جنگ نرم می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: اشتغال زایی، مقابله با سطحی نگری و ساده اندیشی، جذب و مدیریت قلوب و اذهان دانشگاهیان، برخورد با شریعت‌سازی و عرفان‌های کاذب، فراهم کردن امر ازدواج دانشجویان و تسهیل آن، اقناع و متقاعدسازی، ارتقای سطح سواد رسانه‌ای، الگوپروری در سطح دانشگاه‌ها، افزایش سطح اعتماد به نفس در دانشگاهیان، پرهیز از مسائل حاشیه‌ای، تولید فراورده‌های مطلوب و جذاب برای جوانان و دانشگاهیان، کنترل اعتیادهای سنتی و مدرن، درونی کردن ارزشها در سطح جامعه و محیط دانشگاه.

2. اهمیت و ضرورت پژوهش

پویایی و سیالیت محیط راهبردی بین‌المللی و منطقه‌ای، کشورها را در معرض روندها، حوادث و تحولات سریعی قرار می‌دهد که ممکن است برای آن کشور تهدیدساز یا فرصت‌ساز باشد؛ از این رو دولت‌مردان باید در برابر این شرایط، واکنش‌های مناسبی را در راستای نیل به بالاترین سطح مطلوبیت‌ها از خود نشان دهند. «مفهوم سازی» از جمله این واکنش‌ها می‌باشد که معطوف به آگاه‌سازی نخبگان و آحاد جامعه و ارائه تحلیلی راهبردی از محیط بین‌المللی و فضای کشور می‌باشد.

در این راستا در جمهوری اسلامی ایران، مقام معظم رهبری در دو دهه پس از دوران دفاع مقدس مهمترین راهبرد دشمن علیه جمهوری اسلامی را در قالب مفاهیمی همچون تهاجم فرهنگی، یورش فرهنگی، ناتوی فرهنگی و در نهایت جنگ نرم معرفی و تبیین نموده‌اند و در این مورد بر ضرورت شناخت و آگاه‌سازی جامعه، نخبگان و دانشگاهیان کشور و افزایش قابلیت‌ها و توان مقابله و پیش‌دستی تأکید داشته‌اند. (عسگری، 1390: 40) علت تأکید بر مقابله جدی با این تهدیدات نوین، خطر جدی آنها برای امنیت فرهنگی کشور است. برای یک کشور که هویت فرهنگی آن مؤلفه‌ای اصلی تلقی می‌شود، این امر اهمیت بیشتری دارد و هر چه این حکومت مبانی فکری، اعتقادی و الگوهای رفتاری دیگران را به چالش بیشتری کشانده باشد، با تهدیدات بیشتری مواجه خواهد شد. تهدیدات فرهنگی و جنگ نرم به دنبال ایجاد انواع بحران‌های فرهنگی-سیاسی در جامعه برای دست‌یابی به اهداف و اغراض سیاسی است و هدف آن، حذف باورمندی جامعه، سلب اراده و روحیه مقاومت و استحاله فرهنگی-سیاسی است. (نائینی، 1390: 72) با توجه به این خطرات و آسیب‌های جدی جنگ نرم، پرداختن به این پدیده و

مخاطبان آن حائز اهمیت وافری است.

یکی از کانون‌های اصلی مورد توجه در جنگ نرم دانشگاه می‌باشد. تجربه‌ی چندین ساله کشور نشان‌دهنده آن است که دانشگاه یک هدف استراتژیک برای دشمنان تلقی می‌شود و قبل از هر چیز، نوک پیکان جنگ نرم، دانشگاه‌های کشور را هدف گرفته است. (احمدپور کاسگری، 1390: 79) دانشگاهیان و دانشجویان از سرمایه‌های ارزشمند جامعه محسوب می‌شوند و با این سرمایه‌ها می‌توان آینده کشور را در بخش‌های گوناگون ساخت. بنابراین هر گروهی برای دستیابی به اهداف خود، بهترین و مناسب‌ترین وسیله را دانشگاه و مراکز دانشجویی می‌داند و بیشترین سرمایه‌گذاری را برای نفوذ در نیروی دانشگاهی انجام می‌دهد. (عابدی و دیگران، 1390: 190) پس دانشگاهیان از مخاطبین اصلی جنگ نرم محسوب می‌شوند و امام خمینی 6 هم به جایگاه دانشگاه و دانشجویان در تهدیدات فرهنگی همواره تأکید داشته‌اند و اعتقاد داشتند که «... بالاترین چیزی که دشمنان کشورهای مستضعف و کشورهای اسلامی از طرف مخالفین با بشریت، انگشت روی آن گذاشته‌اند، دانشگاه است. برای اینکه آنها خوب می‌دانند که اگر دانشگاه در خدمت آنها باشد، یعنی همه کشور در خدمت آنهاست. دانشگاه است که امور کشور را اداره می‌کند، دانشگاه است که نسل آینده و حاضر را تربیت می‌کند و اگر چنانچه دانشگاه در اختیار چپاولگرهای شرق و غرب باشد، کشور در اختیار آنهاست». (امیری، 1389: 88) کارویژه‌ها و اهمیت دانشگاهیان و محیط دانشگاهی عاملی بوده که دشمن در جنگ نرم مترصد تأثیرگذاری و به حاشیه راندن آنها است و همین امر به بهترین نحو زمینه‌های طرح این پژوهش و ضرورت آن را توجیه می‌نماید.

3. پرسش‌های تحقیق

سوال اصلی:

1. چه راهبردهایی برای صیانت از دانشگاه و دانشگاهیان به عنوان مخاطبان اصلی جنگ نرم در جمهوری اسلامی ایران وجود دارد؟

سوالات فرعی:

1. جنگ نرم چیست و چه اهدافی را در منازعات نامتقارن دنبال می‌کند؟
2. مخاطبان جنگ نرم چه گروه‌هایی هستند و در آن میان جایگاه دانشگاه و دانشگاهیان کجاست؟

3. کارویژه‌های اساسی و مهم دانشگاه که زمینه‌های تهاجم دشمنان را علیه آن فراهم می‌آورد کدامند؟

4. جنگ نرم در بوته شناخت

بعد از اینکه جوزف نای¹ مفهوم قدرت نرم را مطرح کرد (Nye, 2004) از این مفهوم برای تبیین جنگ‌های نوین بهره گرفته شد. جنگ‌ها با توجه به معیارهای مختلف به انواع متفاوتی تقسیم می‌شوند. برای نمونه بر اساس توازن قوا، (جنگ عادلانه و غیر عادلانه)، مقیاس‌های جغرافیایی (جنگ‌های محلی، منطقه‌ای، فرامنطقه‌ای و جهانی)، با توجه به میزان منابع به کار گرفته شده در جنگ، (جنگ عمومی و جنگ محدود)، نوع تاکتیک (منظم «کلاسیک» و نامنظم «چریکی»)، و بر اساس نوع سلاح (هسته‌ای و غیر هسته‌ای). در یک تقسیم کلی دیگر و با توجه به ابزارهای به کار رفته در جنگ و هدف اصلی آن، می‌توان جنگ‌ها را به سه نوع تقسیم کرد (شریفی، 1389: 23-24):

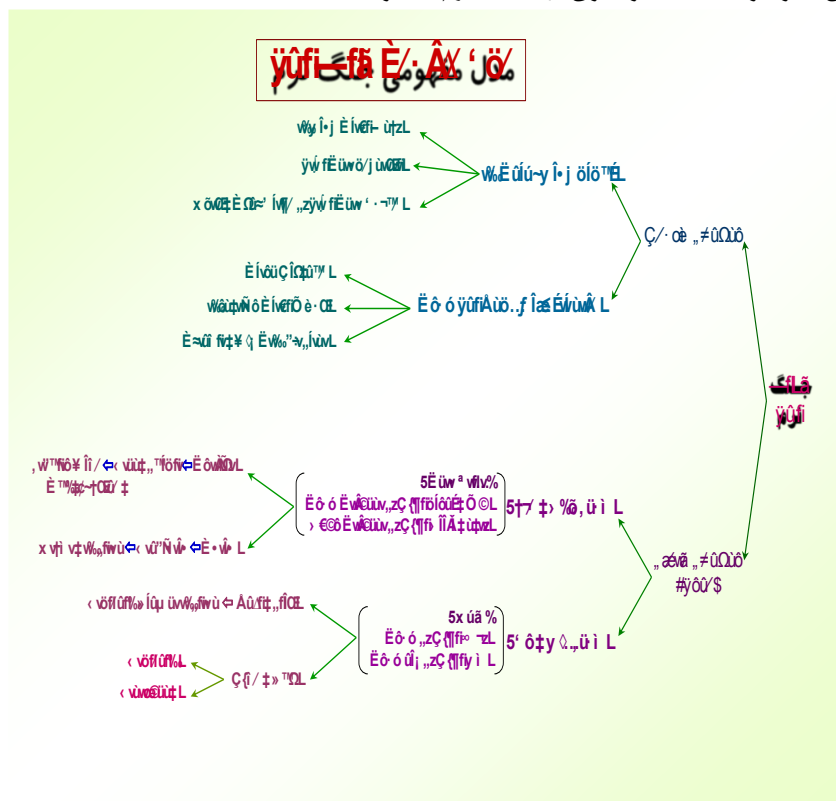
الف) جنگ‌های سخت

ب) جنگ‌های نیمه سخت

ج) جنگ‌های نرم

در پی افزایش هزینه سیاست‌های جنگ‌طلبانه، کاهش میزان نفوذ و کارآمدی این سیاست‌ها و به ویژه تغییر فضای مناسبات بین بازیگران (تحت تأثیر روندهایی مانند فرهنگی شدن جوامع، جهانی شدن و غیره) شاهد کاهش ارزش گفتمان سلبی جنگ و شکل‌گیری گفتمان تازه‌ای می‌باشیم؛ در این گفتمان جنگ به ابزاری محدود و با هزینه بالا در تنظیم مناسبات بین بازیگران تنزل می‌یابد. همچنین جنگ هدف نبوده و وضعیتی طبیعی به شمار نمی‌آید، بلکه یک اضطرار است که به شکل «دفاع» تجلی می‌یابد. تحت تأثیر گفتمان ایجابی، شاهد تحول گونه‌های مختلف جنگ و پیدایش مفهوم «جنگ نرم» می‌باشیم. (افتخاری، 1390: 10-11) جنگ نرم از جمله واژه‌هایی است که با وجود کاربرد زیادی که در سال‌های اخیر پیدا کرده، تاکنون تعریف مشخصی از آن ارائه نشده است و در تعاریف اندک ارائه شده نیز «قدرت نرم» بیش از «جنگ نرم» مورد توجه بوده است. (Kamal, 2010) مفهوم جنگ نرم که در برابر جنگ سخت به کار گرفته می‌شود

دارای تعریفی واحد نیست که مورد پذیرش همگان باشد؛ بنابراین تلقی و برداشت افراد، جریان‌ها و دولت‌های گوناگون از جنگ نرم متفاوت است.

مقاله علمی-مخاطب شناسی جنگ نرم

«جان کالینز»، جنگ نرمⁱ را استفاده طراحی شده از «تبلیغات» و ابزارهای مربوط به آن برای نفوذ در باورهای دشمن می‌داند که موجب پیشرفت مقاصد امنیت ملی مجری می‌گردد. «ترنس کوالتر»ⁱⁱ جنگ نرم را تلاش برخی کشورها با بهره‌گیری از وسایل ارتباط جمعی برای کنترل، تغییر یا شکل‌دادن نگرش دیگر گروه‌ها می‌داند، تا واکنش قربانیان در یک موقعیت ویژه به اندازه‌ای که مطلوب تبلیغ‌گر است، تحت تأثیر قرار گیرد. «کیمبان یونگ» نیز جنگ نرم را بهره‌گیری کم و بیش عمدی، نظام‌مند و طراحی شده از نمادها می‌داند؛ که به طور عمده از سوی تلقین و تکنیک‌های روانی مناسب و با هدف تغییر و کنترل افکار، عقاید، ارزش‌ها و در نهایت، تغییر رفتار آشکار کشورها به سوی مسیر

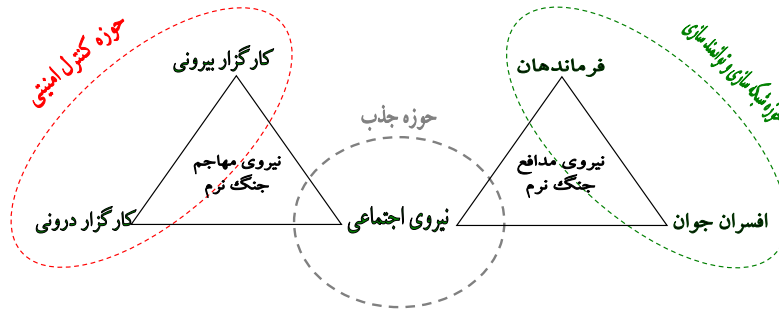
i. Soft War.
ii. T. Qualter.

تعیین شده همراه است. «الکساندر اسکناسی»^۱ هدف جنگ نرم را نه انهدام فیزیکی، بلکه تغییر رفتار مخاطب مطابق اراده تبلیغ گر می‌داند؛ به طوری که مخاطب تحت تأثیر این تبلیغات با منافع ملی تبلیغ‌گر مخالفت نکند و چنان بر مغز او اثر گذارد که نیاز به ضربه زدن به بازویش نباشد. (مرادیان، 1390: 116-117) با توجه به نشانه‌های جنگ نرم در محیط‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، می‌توان آن را انعکاس فضای نامتقارن در رقابت‌های ایجاد شده سیاست بین الملل دانست. (Watanabe And et.al, 2008) بنابراین بین جنگ نرم و فضای نامتقارن در محیط منطقه‌ای رابطه ارگانیک وجود دارد.

نظریه پردازانی مانند «روزنا» و «بوزان» تلاش دارند تا فضای موجود سیاست بین-الملل را بر اساس جلوه‌هایی از هرج و مرج، عدم توازن و همچنین فرایندهای غیر متعارف در رقابت‌های بین‌المللی تفسیر نمایند. این امر، انعکاس فروپاشی ساختار دو قطبی، گسترش ابزارهای ارتباطی، شکل‌گیری نظام شبکه‌ای در اقتصاد بین الملل، تراکم زمان و مکان است. جنگ نرم را می‌توان نماد منازعه در عصر فرامدرن دانست؛ عصری که ماهیتی متفاوت از دوران مدرن و کلاسیک دارد. باید بر این امر تأکید داشت که فرایندهای جنگ نرم از دورانی آغاز شد که باز دارندگی راهبردی کارکرد معنایی و محتوایی خود را از دست داد. (متقی، 1390: 442-443) برای شناخت هر پدیده، بهتر است با ویژگی‌های آن آشنا شد. برخی ویژگی‌های جنگ نرم بدین قرار است:

ذهنی (غیر محسوس و ناملموس)، تدریجی، ابهام آمیز، فراگیر، غلبه بعد فرهنگی آن، داشتن اثرهای عمیق، برنامه‌ریزی شده، غافل‌گیر کننده، کم هزینه، دارای محیط ژئوپلیتیکی خاص، بهره‌گیری از الگوی کنش مستقیم، هویت محور، تأکید بر روش‌های غیر خشونت‌آمیز، شمول گسترده بازیگران و غیره. (قاضی زاده فرد، 1390: 492-493) ویژگی‌های جنگ نرم در یک بستر و ژئوپلیتیک خاص طراحی و سازماندهی می‌شوند که این صحنه منازعه در شکل زیر به نمایش گذاشته شده است:

چهار چوب جنگ نرم

شکل گیری طیف جمعیتی :

«سان تزو»ⁱ بر این اعتقاد است که پیروزی نهایی در جنگ «القای تسلیم به دشمن» است، بدون آنکه حتی ضربه‌ای به دشمن وارد شود. او عقیده داشت که از میان بردن شجاعت دشمن، مهم‌تر از کشتن سربازان او است. از آنجا که نبردها ماهیت ابتکاری دارند و مهمترین هنر راهبرد پردازان آن است که از قالب‌های گفتمانی جدید و ادبیات راهبردی ابتکاری بهره‌گیری نمایند؛ چنین تکنیک‌هایی منجر به آگاهی و خروج از غفلت دشمن می‌گردد. (Tzo:1999)

5. مخاطب شناسی جنگ نرم

در جنگ نرم نمی‌توان گفت که یک قشر خاص فقط مورد هدف دشمن می‌باشد. جنگ نرم تمامی آحاد و اقشار جامعه را مورد هدف قرار می‌دهد. بر این اساس می‌توان گفت در جنگ نرم دشمن برای هر سطحی از مخاطبین یک هدف خاص را متناسب با همان سطح هدفگذاری می‌کند. رهبران، نخبگان، مدیران، نیروهای دفاعی-امنیتی و توده‌های مردم، همگی هدف دشمن در جنگ نرم به شمار می‌آیند. در این نوع جنگ دشمنان تلاش می‌کنند بر تصمیمات کلان رهبران تأثیر گذارند و آنان را به سمت و

i. Sun Tzu.

سویی سوق دهند که تصمیمات آنها تأمین کننده منافع دشمن باشد. در جنگ نرم دشمن تلاش می‌کند تا نخبگان را جذب نماید و بین آنان و نظام سیاسی شکاف ایجاد نماید. ایجاد یأس و ناامیدی و تردید از اهداف دشمنان در حوزه مدیران و نیروهای دفاعی-امنیتی برای عدم اجرای دستورات رهبران و در نهایت ناکارآمد ساختن نظام است. همچنین ایجاد شکاف مردم- دولت و تحریک توده‌ها برای نافرمانی مدنی هدف اصلی دشمن در سطح توده‌ها می‌باشد. (جوانی، 1388: 118) با این تفاسیر، مخاطبان جنگ نرم را می‌توان به سه گروه عمده به شرح زیر تقسیم‌بندی کرد:

5-1 دولت مردان کشور هدف

جنگ نرم در این سطح از ویژگی راهبردی برخوردار است که یک لایه‌ی آن تغییر نوع نگرش، ادراک و جهان بینی دولت مردان کشور هدف می‌باشد. در صورت استحاله فکری تصمیم گیرندگان و هماهنگ‌سازی آنها، مطلوبیت‌های راهبردی در بالاترین میزان مورد انتظار از دستاوردهای جنگ نرم تحقق می‌یابد. اما در شرایط عدم نیل به مطلوبیت مورد نظر، لایه دیگری از جدال گرایبی نرم در این سطح بروز می‌یابد که عبارت است از «انگاره سازی تهاجمی علیه نخبگان و شخصیت های سیاسی کشور» تا چهره سیاسی و الگوی رفتاری آنها مخدوش گردد.

تأکید بر جنگ طلبی تصمیم گیرندگان کشور هدف، انعطاف ناپذیر نشان دادن آنها در برابر اصول و قواعد جامعه بین الملل، برخورد گزینشی با اظهار نظرها و سخنرانی‌های آنها، به نمایش گذاردن پویش‌ها و تحولات سیاسی کشور هدف به عنوان نشانه‌های نزاع قدرت بین شخصیت‌ها و گروه‌های سیاسی و در نتیجه تلاش برای معطوف کردن توجهات به وجوه اختلافات بنیادین بین تصمیم گیرندگان نظام سیاسی، جلوه‌هایی از جدال نرم در این حوزه هستند.

جنگ روانی از طریق دیپلماسی عمومی و رسانه‌ای بر آن است تا با انگاره سازی تهاجمی علیه دولتمردان کشور هدف، از یکسو قدرت تصمیم‌گیری و تنظیم فعالانه کنش‌های سیاسی دولتمردان را به ضعف و انفعال بکشاند و از سوی دیگر، با متقاعد سازی افکار عمومی در این چارچوب، به تولید یا باز تولید روحیه نافرمانی در توده‌ها دامن زند. (سلیمانی، 1390: 206، 207)

5-2. نخبگان فکری کشور هدف

در این سطح از جنگ نرم با مدیریت ادراک نخبگان تلاش می‌شود تا برآوردها و شناخت نخبگان از پدیده‌ها دستکاری شود و یا با انجام عملیات روانی بر ذهن آنان، عزم و اراده آنها را منحرف سازند. هدف‌های اصلی تغییرات بنیادی در جامعه، روشنفکران و تحصیلکردگان آن جامعه هستند.

در تأیید این ادعا می‌توان از «اصول نظریه ارتباطات مرحله‌ای» یاد کرد. بر طبق این نظریه، حکومت‌ها و نهادهای سیاسی با بهره‌گیری از رسانه‌ها بر افراد تحصیلکرده و روشنفکران جامعه تأثیر می‌گذارند و آنان نیز با تبلیغات، روشنگری، آموزش و جزء اینها بر توده‌های مردم تأثیر می‌گذارند و موجب شکل‌گیری افکار عمومی جامعه می‌شوند. (See: Melton, 2005)

5-3. مردم و بدنه اجتماعی کشور هدف

در این سطح از جنگ نرم با مدیریت ادراک جامعه، هدف سلب اراده و انگیزه همراهی جامعه با حکومت، و تبدیل گروه‌های اجتماعی به نیروهای معارض می‌باشد. (نائینی، 2013: 26-27) در شرایط مبتنی بر تعارض جامعه با حاکمیت و ظهور جلوه‌هایی از نافرمانی مدنی، اقتدار دولت کاهش می‌یابد و ساز و کارهای کنترلی و انسدادی جهت باز تولید قدرت از دست رفته، فعال می‌گردند. بر این اساس، افکار عمومی را می‌توان مخاطب اصلی تاکتیک‌ها و تکنیک‌های رسانه‌ای جنگ نرم دانست. در این میان رسانه‌ها نیز می‌توانند به تهییج گروه‌های اجتماعی مبادرت ورزند.

جنگ نرم در این سطح بر میزان حمایت مردم از حکومت و سیاست‌های آن تأثیر می‌گذارد. تلاش و برنامه ریزی آمریکا برای تغییر ادراک و برداشت مردم جهان از مفاهیم و پدیده‌هایی مانند: تروریسم، اسلام، دموکراسی، حقوق بشر و غیره منطبق با مفاهیم و تعاریف مورد نظر این کشور است. شکل‌گیری و بروز رفتارهای متناسب با برداشت‌های القایی جدید در مردم، اغلب در میان مسلمانان و به ویژه افکار عمومی در کشورهای اسلامی و خاورمیانه در این ساختار تحلیلی قابل درک است. (سلیمانی، 2013: 208-)

(209)

کار ویژه‌های اساسی دانشگاه (به مثابه زمینه‌های اصلی جنگ نرم علیه دانشگاهیان)

<ul style="list-style-type: none"> - «UCAVÉAÉzÉúú» óláÉ - «UCAVÉAÉ óñCÉÁúúñúzÉúú» óláÉ - ÉVúúíí+ x wéññ ± WÇÓVÉO úz Éúú» óláÉ WÁAñ. ±ÉóÚVúú 	<p>< WÇÓVÉO</p>	<p>„ñVú. • ÉV ..Éwññ L ÉÚVúú YÍ æýVúW É=VÚÉVúúú © ± WúVúñ ÉVÉVÚ ± wññ .ñÉÉVúúú TÚÉwññ ±yVúñí «YÉAÉ</p>
<ul style="list-style-type: none"> - áVñ „æá ÚVú//” ñV/ x Úá - e. á. „ÉúúyVúññ ÚÉ/veç VÉVÚú v VúúVúúV - úVñ/ ± TÚÉVúú; É•Vú Áúú..ÉVúú ð ..úúVúñ yVúñÉ•Vú Áúú... - x óVÉúw y ñé 	<p>< WÇÓVÉO</p>	<p>± ÉÉVÚ < WÇÓVÉ L VÉVÚ Éñó ° áV/ É áúú ± É úó úVúú</p>
<ul style="list-style-type: none"> - É úú AvÉAÉzÉúúÉúúVúúVúú - ÉñV ÉVúúVúñ VÉVÚú, VñV - WúúVúúññ CÍ Áú Vúú±úú, úVñVúúVúú - „ñú „Éúú wó, ú. i úó ÉVÚVúúVúúVúú - 'ñw ízú ð • úúx ÚVúCÍ. Úó úúúVúúVúúVúú - ° μwÇVúú úúóVúúVúúVúú 	<p>É ÚVÚ É WúVúñí < WÚÚVÚ ± É ñVñ É/Ú • vx ÚÁV</p>	<p>L É ñVñ ± É ÉÚVúVúVúVú L í Vñ VúVúñí úVñ ± WúVúñ VúVú É úVúVú VúVúñ #É/Ú • vx ÚÁV úúúVú É áúú</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Ç ±ú ±yúú úú v VúúVúúVúú - ÁVúú. v. z óVúú © TÚÉ ± É ñVúúVúúVúúVúú - ÉñVúúññ—ñVúúVúúVúú - É ÚVúVúñ É „ñVúúÇíñVúú - úVúVúVúú 	<p>yúú/ , ó • É</p>	<p>± TÚÁVúú ± É úóVúú < WúVúVúú/ úVñ j</p>

6. کار ویژه‌های اساسی دانشگاه (به مثابه زمینه‌های اصلی جنگ نرم علیه دانشگاهیان)

دانشگاه‌ها دارای یک سلسله کارویژه‌ها و کارکردهای اساسی و مهم هستند که هر کدام از این کارکردها، تولیدکننده قدرت نرم برای جمهوری اسلامی ایران هستند. دشمن به این ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل پی برده است و خواهان جلوگیری از حرکت‌های پیش رونده دانشگاهیان و محیط‌های دانشگاهی ایران است. در ادامه به برخی از این ویژگی‌ها می‌پردازیم:

6-1. دانشگاه و تربیت نخبگان

هر کشوری که بتواند نیروهای خلاق و هوشمند را پرورش دهد و آنها را به نحو احسن بکار گیرد، قدرت روانی جامعه خویش را تقویت نموده است. بخشی از راهبردهای مخالفان نظام اسلامی، رخنه در مراکز آموزش عالی و پرورش عناصر مورد نیاز خود است.

غرب‌زدگی و قشریت‌زدگی در حوزه‌ی فرهنگ از عناصر کلیدی جنگ نرم است که یکی از تهدیدهای محیط دانشگاهی محسوب می‌شود. دانشگاه متولی اصلی تربیت متخصص و نخبه در جامعه است و به هر میزان بتواند نخبگان و عناصر متعهد و کارآمد تربیت نماید، به همان میزان کارایی سیستم سیاسی و اجتماعی جامعه افزایش خواهد یافت.

6-2. دانشگاه و نقش تولید علم

جهان امروز، جهان دانایی محور است و کشوری که بر اوج قله تولید علم قرار گیرد، قدرت فراوانی داشته و پرستیژ بین‌المللی آن بالا است. کشوری که بتواند در تراز علمی جهانی، برای خود جای باز کند و تولیدات علمی بیشتر داشته باشد، از قدرت نرم و قدرت اثرگذاری در جهان در همه‌ی عرصه‌ها برخوردار می‌شود. دستاوردهای دانشمندان ایرانی در بخش دستیابی به چرخه کامل سوخت هسته‌ای از نمونه‌های عینی افزایش قدرت نرم ایران در مواجهه با جنگ نرم دشمنان است. در کنار این دستاورد عظیم، ورود ایران به باشگاه فضایی جهان و پرتاب ماهواره به فضا، توفیقات شگفت‌انگیز در بخش شبیه‌سازی و تولید سلول‌های بنیادی، دستاوردهای مهم در تولیدات نظامی، ساخت و ارائه‌ی داروهای حیاتی، علاج بیماران لاعلاج و غیره، جایگاه نظام اسلامی ایران را در دنیا برجسته کرده است. امروزه به هر اندازه که کشوری: تولیدات علمی بیشتری داشته باشد، تعداد مراکز آموزش عالی و دانش‌آموختگان آن قابل توجه باشد، در جشنواره‌های علمی جهانی جوایز بیشتری به خود اختصاص دهد، مقالات علمی بیشتری در نشریات علمی دنیا منتشر کند، توانایی بالاتری در فناوری‌های جدید و پژوهش‌های بنیادی کسب کند؛ از جنبه علمی دارای قدرت نرم بیشتری است. امروزه ایران از این قدرت نرم علمی بالا برخوردار شده است.

6-3. دانشگاه و بومی کردن علوم انسانی

هر کشور و نظام سیاسی، اغلب اهداف و راهبردهای خود را در قالب علوم انسانی دنبال می‌نماید. علوم انسانی نقش ممتازی در خودباوری، اعتقادات و فرهنگ جوامع دارد و بخش مهمی از قدرت نرم غرب با بهره‌گیری از همین علوم در به دست آمده است. علوم انسانی غرب ریشه‌ای سکولار دارد و با تزریق سکولاریسم از این منفذ، جوامع علمی در کشورهای اسلامی خسارات فراوانی دیده‌اند.

دانشگاه‌های ما اگر می‌خواهند قدرت نرم نظام اسلامی را (که بر گرفته از وحی، دین و عقل است) به درستی برای جهانیان (که گرفتار بحران معنویت هستند) تبیین نمایند؛ ضرورت دارد به علوم انسانی توجه ویژه‌ای نمایند و آن را با فرهنگ اسلام در آمیزند. (جعفری و قریبی، 1390: 21-22) بومی‌سازی علوم نیز زمینه ساز تحول و پیشرفت ایران در عرصه‌های مختلف خواهد بود و از الزامات تدوین الگوی بومی پیشرفت محسوب می‌گردد. (میر معزی، 1390: 59)

6-4. دانشگاه و نقش احیای هویت و تمدن اسلامی

تمدن و هویت از پشتوانه‌های اساسی هر ملت هستند که گاهی خدشه دار می‌گردند یا به فراموشی دچار می‌شوند و در برخی مواقع پایه‌های آنها تضعیف می‌شود. یکی از نهادهای بازتولید فرهنگ و هویت، دانشگاه‌ها هستند. (اسماعیلی، 1390) امام خمینی 6 دست‌یابی به علوم و تکنولوژی را برای احیای تمدن و هویت اسلامی ضروری می‌دانستند و مسلمانان را تشویق به علم‌آموزی می‌کردند. در اندیشه امام، دانشگاهیان نقش مهمی در راه احیای تمدن اسلامی و مجد مسلمانان و توسعه‌ی علمی کشور ایفاء می‌کنند. از نظر ایشان، سرنوشت و آینده یک ملت در دست طبقه‌ی تحصیلکرده جامعه است و هر گونه سهل‌انگاری در آموزش آنان خیانت به اسلام، کشور و استقلال جامعه محسوب می‌شود. به همین دلیل ایشان نظارت بر آموزش در همه‌ی مراکز علمی، فرهنگی و دانشگاه‌ها را تأکید می‌نمودند. در نظر امام، دانشگاه‌ها می‌توانند استقلال جامعه اسلامی را در مقابل سلطه غرب تضمین کنند. (طاهری و بنچناری، 1388: 208) این دانشگاهیان هستند که با تلاش‌های علمی خویش می‌توانند به پیشرفت در سطوح مختلف دست یابند و از این طریق قدرت و اقتدار تمدن و هویت اسلامی را احیاء و تقویت بنمایند.

6-5. دانشگاه و وظیفه طراحی و تدوین الگوی پیشرفت بومی

الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت برآمده از نیاز جمهوری اسلامی ایران در ابعاد اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی است؛ که دارای ظرفیت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری بسیاری است. شرایط بین‌المللی، فشارهای سیاسی، جنگ نرم و تحولات منطقه - ای بر اتخاذ الگوی پیشرفت اثرگذار بوده‌اند. بعد از سطح ایده پردازی الگو، حائز اهمیت است که باید به فکر راهبردهای اجرایی و عملیاتی این الگو بود. باید توجه داشت که

دستیابی به اهداف الگوسازی بومی پیشرفت بدون داشتن چشم انداز، بسیار سخت و تا حدودی ناممکن است. (قریبی، 1391: 39) سوال اساسی این است که: چه کسی یا چه نهادی وظیفه ایده پردازی و اجرایی کردن چشم انداز الگوی بومی پیشرفت را دارد؟ بهترین گزینه برای حرکت به سوی پیشرفت و طراحی الگوی بومی پیشرفت اسلامی، «نهاد دانشگاه» و «دانشگاهیان» می‌باشند. چنان که دانشگاه یکی از مراکز طراحی و تدوین برنامه‌های پیشرفت در هر کشوری است.

6-6. دانشگاه و ایفای نقش نهاد مدنی

نقش دانشگاه در جامعه تنها به نهادی نخبه‌پرور که پرورش نیروهای متخصص را بر عهده دارد، خلاصه نمی‌شود؛ بلکه دانشگاه به مثابه یک نهاد مدنی، در حد فاصل بین دولت و مراکز تجاری قرار دارد و از حقوق شهروندان در جامعه حمایت می‌کند. این نهاد با تشخیص دردها و نیازهای شهروندان به تئوریزه کردن راه‌حل‌های بنیادین و سیاست‌گذاری‌ها یاری می‌رساند و در مواقع ضروری، با نگاه نقادانه و ژرف‌نگرانه، از کوتاهی دولت در حفظ و گسترش حقوق شهروندان جلوگیری می‌کند. دانشگاه نه تنها خود به عنوان یک نهاد مدنی در حیات سیاسی و اجتماعی جامعه نقش ایفا می‌کند، بلکه وظیفه تربیت نیروهای انسانی برای دیگر نهادهای مدنی (از قبیل احزاب، انجمن‌ها، اصناف و غیره) را بر عهده دارد. به عبارت دیگر، نهاد دانشگاه با دیگر نهادهای مدنی در ارتباط دو سویه و متقابل عمل می‌کند و در سیاست‌ها و رویه‌های آنها تأثیرات مستقیم و غیر مستقیم بسیاری دارد. حضور نهادهای مدنی، زمینه مناسبی را برای رشد نهادهای دانشگاهی فراهم می‌آورد و متقابلاً این نهاد به رشد سالم و بهینه نهادهای مدنی خدمت می‌رساند. اگر چه دانشگاه‌ها مراکزی نخبه‌پرور هستند اما حضور نهادهای مدنی در سطح جامعه، زمینه توجه مردم به نهاد دانشگاه را به عنوان «منبع مستقل ارائه اطلاعات» فراهم می‌نماید. در واقع این نهادهای مولد اندیشه می‌توانند در نقش بلندگوهای مستقل از دولت و کارتل‌های تجاری، به نحو مقتضی و شایسته، اطلاعات مورد نیاز شهروندان را فراهم سازند. (افتخاری و نادری باب اناری، 1388: 109)

6-7. دانشگاه و ترویج قدرت نرم جمهوری اسلامی

همان گونه که غربیان، بنیادها و مراکز مختلفی برای مطالعه درباره ایران و جمهوری

اسلامی تشکیل داده‌اند و هزینه‌های هنگفتی برای آنها صرف می‌کنند؛ ما نیز باید مراکزی را مختص این کار تأسیس کنیم و درباره نحوه انتقال ارزش‌های اسلامی به مردم و نخبگان کشورهای دیگر، مطالعات عمیق داشته باشیم. روشن است که بدون شناخت دقیق و همه جانبه از جامعه هدف، چندان امیدی به اثرگذاری فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی نباید داشت. گاهی مشاهده می‌شود بدون شناخت کافی از حساسیت‌ها و دغدغه‌های اجتماعی جامعه هدف، فعالیت‌هایی صورت می‌گیرد که در عمل نتیجه عکس می‌دهد؛ به همین دلیل لازم است در حوزه‌های مختلف، اتاق‌های فکر با مشارکت فعالانه اندیشمندان و نخبگان حوزه و دانشگاه با استفاده از همه ظرفیت‌های سفارتخانه‌ها و رایزنی‌های فرهنگی در خارج از کشور تشکیل شود. (شریفی، 1389: 218-219) در این مسیر، می‌توان اتاق‌های فکر مقدماتی را در مراکز دانشگاهی و با حضور دانشگاهیان و نخبگان آکادمیک بر پا کرد و دانشگاهیان در خط مقدم ترویج قدرت نرم ایران باشند. از آنجا که نخبگان اغلب یا به نگارش مشغول هستند و یا در همایش‌ها و سمینارهای بین‌المللی به کشورهای مختلف سفر می‌کنند، به راحتی می‌توانند به امر ترویج قدرت نرم ایران بپردازند. دانشگاه محمل و جایگاه مفیدی برای تأسیس مرکزی خواهد بود که بتواند به امر ترویج ظرفیت‌های نرم افزاری ایران اسلامی بپردازد. پس از این گزاره‌ها تحلیل زیر بسیار به حقیقت نزدیک می‌نماید:

«هدف نهایی دشمن از جنگ نرم، استحاله فکری و فرهنگی نخبگان و مردم جامعه است، چون اگر مبانی فکری و اعتقادی مردم عوض شد به راحتی تسلیم فرهنگ غرب خواهند شد و به همین دلیل دانشگاه‌ها نقش محوری و مرکزیت فرماندهی مقابله با این جنگ را بر عهده دارند؛ چون که فرماندهی اصلی مبانی فکری و فرهنگی و شکل‌دهی به جریان‌های ارزشی جامعه از دل نهاد دانشگاه می‌جوشد. و دانشجویان به عنوان افسران جوان، و اساتید به عنوان فرماندهان این نبرد محسوب می‌شوند و از آنان انتظار می‌رود بیش از پیش به اهمیت وجودی فعالیت‌های خود بیندیشند و در کارزار جبهه جنگ نرم دشمن، به وظایف خود به خوبی عمل نمایند و هدایت افکار عمومی جامعه را به سمت امید به آینده‌ای روشن و درخشان بر عهده گیرند». (اسماعیلی، 1389: 167)

7. راهبردهایی در راستای صیانت از دانشگاهیان در برابر جنگ نرم

پس از بحث‌های فوق این نکته آشکار گردید که جنگ نرم یک امر حتمی است و

دانشگاه و فعالین در آن از مخاطبان اصلی جنگ نرم محسوب می‌شوند. با این وجود باید به فکر راهبردهای عملیاتی و کاربردی برای صیانت از این قشر تأثیر گذار باشیم. برخی از پیشنهادات موجود به شرح زیر می باشد:

7-1. اشتغال‌زایی برای قشر دانشگاهی و فارغ التحصیلان

یکی از عوامل مهم در عرصه امور پدافندی جنگ نرم، ایجاد فرصت‌های شغلی و تأمین شغل مرتبط با رشته دانشگاهی دانشجویان است؛ به گونه‌ای که آنها پس از فارغ التحصیل شدن بتوانند کاری دلخواه را پیدا کنند و در عین حال هزینه‌های تأمین معاش خود را کسب نمایند. بیکاری جوانان و دانشجویان جویای کار، زمینه‌های تأثیرپذیری آنها در جنگ نرم را افزایش می‌دهد. آنها نسبت به آینده ناامید هستند، روحیه مناسب برای زندگی را ندارند. از این رو، تبلیغات کاذب و سیاه‌نمایی‌های دشمنان در جنگ نرم رسانه-ای می‌تواند آنها را نسبت به وضع موجود و نظام حاکم بدبین کند و آنها را به این امر سوق دهد که کارگزاران نظام سیاسی از کارآمدی لازم برخوردار نیستند و حقوق آنها ضایع شده است. همین برداشت‌های غلط می‌تواند زمینه ساز رفتارهای غیر معقول از سوی آنها گردد و این سرمایه‌های اجتماعی به جرگه معاندان گرایش پیدا کنند. بیکاری جوانان و دانشجویان زمینه‌های ایجاد بسیاری از آنومی‌های اجتماعی و مشکلات فرهنگی را به همراه خواهد داشت. دشمن هم از این حربه استفاده کرده و علاوه بر ناکارآمد نشان دادن نظام سیاسی و ارزش‌های حاکم بر آن، مترصد بهره‌گیری از دانشگاهیان در مسیر اهداف خود می‌باشد. در همین زمینه می‌توان به تحریک دانشگاهیان برای براندازی نرم در کودتای مخملی اشاره کرد.

7-2. فراهم کردن تسهیلات و زمینه‌های تشکیل خانواده برای دانشگاهیان

شرایط مطلوب برای تشکیل خانواده در کنار مکمل اشتغال، از اساسی‌ترین راه‌های مبارزه با جنگ نرم دشمن است. نگارنده بر این است که تأمین نیازهای خوراک و پوشاک، مسکن، اشتغال و ازدواج آسان دانشجویان توسط نهادهای حکومتی، از اساسی‌ترین راه‌های مقابله با هجمه نرم معاندان است.

یکی از راه‌های آسان و ساده مبارزه با نقش دین در یک جامعه عبارت است از:

- 23 «بازکردن راه عنان گسیختگی شهوات»، یعنی همان کاری که انگلیسی‌ها در ادوار گذشته در ممالک اسلامی انجام دادند و جوانان را در عالم فساد و می‌گساری غرق کردند.

(امیری، 1389: 105-106) سرمایه عظیم جامعه اسلامی، تعهد و تقید نسبت به احکام و مقررات شرع مقدس اسلام و حرکت در چارچوب اصول و مبانی دینی در جامعه و رعایت ارزش‌ها در روابط اجتماعی است. در مقابل راهبرد جریان سلطه، تضعیف اراده و تعهد دینی برای ترویج لابی‌گری و گسترش ناهنجاری‌های اخلاقی و اجتماعی است. (سعیدی شاهرودی، 1389: 97) دشمن مترصد است با تبلیغات مسموم و بهره‌گیری از برنامه‌های تحریک کننده ماهواره‌ای، دانشگاهیان را از مسیر اصلی تولید علم باز دارد و آنها را مشغول امور دنیوی و فسادهای اخلاقی سازد. رواج بی‌بند و باری و بی‌قیدی‌های جنسی در محیط دانشگاهی، مسیر زوال دانشگاه را مهیا می‌کند و مانع تعالی و پیشرفت آن کشور می‌گردد. برای مقابله با این خطر، مسئولان باید زمینه‌های ازدواج آسان را مهیا کنند و تسهیلات لازم و مکفی را به ازدواج‌های دانشجویی اختصاص دهند. با تشکیل برنامه‌های توجیهی و امکانات لازم برای دانشجویان، سن ازدواج را کاهش دهند و از آسیب‌های احتمالی بکاهند. کشوری که بتواند زمینه‌های اشتغال و ازدواج را خیلی سریع فراهم نماید، در مدت کوتاهی می‌تواند جنگ نرم و عملیات روانی دشمنان را مدیریت و خنثی نماید.

2-7. درونی کردن ارزش‌ها در میان اقشار دانشگاهی

وارونه سازی ارزش‌ها و تلاش در راستای استحاله فرهنگی و ارزشی، از شگردهای اساسی جنگ نرم محسوب می‌گردد. (جوشقانی، 1389: 66) عاملان جنگ نرم در پی آن هستند تا با بهره‌گیری از ساز و کارها و روش‌های فرهنگی تأثیر بگذارند بر: ارزش‌های بنیادی جامعه (ارزش‌هایی نظیر: خدا محوری، ایثار، دشمن ستیزی، عدالت‌خواهی، ستم‌گریزی، آزادگی، علم‌گرایی، نوع‌دوستی، پرهیزگاری، صداقت، شجاعت و جزء آن)، نگرش‌های پایه (نظیر: نگرش به بیگانگان، نگرش‌های سیاسی، نگرش به حکومت، نگرش به نوع روابط اجتماعی و جزء آن)، ترجیحات اساسی (نظیر ترجیحات اخلاقی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و غیره)، آداب و رسوم، منش و رفتار اجتماعی و آنها را به سود خود دستخوش تغییر قرار دهند. (الیاسی، 1389: 47) از آنجا که نظام جمهوری اسلامی ایران یک نظام ارزشی محسوب می‌شود، خطر جنگ نرم برای ایران بسیار بیشتر است. دشمنان به اهمیت ارزش‌های اسلامی جامعه ایران، به عنوان منابع اصلی قدرت نرم و ایجاد پایایی امنیتی، پی‌برده‌اند و خواهان تخریب فرهنگ بومی و ارزش‌های اسلامی

هستند. این جریان در محیط دانشگاهی به دلیل ظرفیت‌ها و پتانسیل‌هایی که وجود دارد، نمود بیشتری یافته است و از آنجا که قشر دانشگاهی اغلب شامل جوانان می‌شود و این گروه راحت‌تر در مورد ارزش‌ها تردید می‌کنند و استحاله در آنها روی می‌دهد؛ پس ضروری می‌نماید متولیان دانشگاه‌ها و مسئولان ذی‌ربط کوشش کنند ارزش‌ها و فرهنگ اسلامی - ایرانی را به درستی در میان دانشگاهیان درونی سازند. برای این امر باید بر پیوند و عمق ارتباط دانشگاهیان و اماکن مذهبی افزود، آنها را با فرهنگ اسلامی به درستی آشنا کرد و دروسی را تدوین کرد که آنها را به فرهنگ و ارزش‌های دینی رهنمون کند. در این مسیر باید از تجربیات اساتید با تجربه این مبحث بهره گرفت و دانشجویان را با شیوه‌های نوین آموزشی به درس‌های عقیدتی علاقه‌مند نمود. در عین حال باید توجه داشت افرادی که دروس عقیدتی را تدریس می‌کنند، خودشان پایبند به اصول باشند و میان حرف و عمل آنها تضادی مشاهده نشود که زمینه بی‌اعتمادی را مهیا کند.

7-4. کنترل مدیریت اعتیادهای سستی و مدرن

یکی از ترفندهای جنگ نرم و تهاجم فرهنگی دشمنان، رواج اعتیاد میان جوانان و دانشگاهیان می‌باشد. (لطیفی پاکده، 1389: 28) فرهنگ غرب به دلیل ماهیت غیر خدایی‌اش، فرهنگی عاری از بنیان‌های ارزشی و آرمانی است. مردمان فرورفته در منجلاب زندگی ماشینی و جامعه تهمی از پیوندهای عاطفی و معنوی، در جست و جوی پناهگاهی آرام بخش، به مواد افیونی و داروهای روان گردان روی می‌آورند. این گرایتل، در کشورهای زیر سلطه در دامنه‌ای وسیع‌تر صورت می‌گیرد؛ زیرا از یک سو خود باختگان (به دلیل سرخوردگی‌های اجتماعی و الگو قرار دادن شخصیت‌های هنری - اجتماعی دنیای غرب) بدین مواد دلبستگی نشان می‌دهند و از سوی دیگر، دست اندرکاران فرهنگی نظام سلطه (برای جلوگیری از بیداری جوانان) گسترش مواد اعتیادآور را در برنامه‌های خویش می‌گنجانند.

امروزه آسیب‌های اجتماعی رابطه تنگاتنگی با مقوله‌های فناوری اطلاعات، انفجار اطلاعات و جهانی شدن، پیشرفت‌های سریع تکنولوژی و گسترش ارتباطات مختلف، پیدا کرده‌اند. پدیده جدید «اعتیادهای مدرن» از جمله آسیب‌های جدید اجتماعی است که در حال تبدیل شدن به یک معضل فرهنگی، روانی، اجتماعی اخلاقی می‌باشد و جوامع مختلف از جمله ایران، نمی‌توانند فارغ از تأثیرات این آسیب‌های نوین باشند.

(امیری، 1389، 100-98) پدیده هرزه‌انگاری سایبری و رواج وب گردی های غیر اخلاقی از جمله آسیب‌های نوین است که به دلیل داشتن جاذبه‌های جنسی و تحریک‌آمیز و طراحی‌های جوان‌پسند، قشر دانشگاهی را مبتلا به خویش کرده است. اعتیادهای سنتی (مثل مصرف مواد مخدر) و اعتیادهای مدرن (مثل پرسه زنی در محیط اینترنت) به مثابه یکی از ابزارهای جنگ نرم دشمنان محسوب می‌شوند که مترصد هستند جوانان را مشغول ساخته و دغدغه‌های آنها را تغییر دهند. با این ابزار، دشمن جوانان و قشر دانشگاهی را از مسائل و مشکلات کشور بی‌خبر می‌سازد و جماعتی بی‌تفاوت نسبت به آینده کشور پدید می‌آورد. بنابراین مسئولان باید با آسیب‌شناسی‌های کاربردی، ریشه‌های این معضل را شناسایی کنند تا بتوانند آن را مدیریت کنند. با حمایت از پژوهش‌ها و پروژه‌های تحقیقاتی در باب معضلات اعتیاد و ریشه‌یابی آنها توسط مسئولان و بهره‌گیری از نظر صاحب نظران این موضوع، باید به فکر مهار و کنترل این پدیده خطرناک بود؛ زیرا اعتیاد به صورت خاموش، جوانان و دانشگاهیان را به وادی غفلت و ناخودآگاهی می‌کشاند.

7-5. تولید فرآورده‌های فرهنگی مطلوب و جذاب

شهروندان یک جامعه اغلب جذب آن دسته از محصولات فرهنگی می‌شوند که از نظر آنها از جذابیت بالایی برخوردار هستند. آنها آن دسته از محصولات فرهنگی را مورد استفاده قرار می‌دهند که جذاب، بدیع و مطلوب باشند. با ایجاد و گسترش گروه‌های جذاب فرهنگی و عرضه فرآورده‌های فرهنگی و هنری مطلوب می‌توان از دامنه تأثیر جنگ نرم دشمن فروکاست. (الیاسی الف، 1389: 63) در دنیای امروز زمانی از «فرهنگ قدرتمند» یاد می‌شود که متولیان آن بتوانند در دنیای پر رقابت کنونی، فرآورده‌های فرهنگی و هنری را با کیفیت و کمیت فزون‌تری عرضه کنند. به همین سبب، جوزف نای زمانی که از قدرت نرم فرهنگی کشورهای غربی و ژاپن یاد می‌کند، بی‌درنگ به فرآورده‌هایی نظیر: تولید فیلم‌های سینمایی، تهیه برنامه‌های رادیو و تلویزیونی، شمارگان کتاب‌ها، تعداد عناوین کتاب‌های منتشره، تعداد سالن‌های سینما و نمایش و تیتراژ روزنامه‌ها و مجلات اشاره می‌کند. (الیاسی ب، 1389: 154) فرهنگ یک کشور دارای اهمیت راهبردی است و علاوه بر این که یک عامل پویایی و مانایی نظام سیاسی محسوب می‌شود، یکی از منابع اصلی قدرت نرم است. کشورهای مهاجم، در جنگ نرم مترصد استحاله فرهنگی کشور هدف هستند و در این مسیر از ابزارهای فرهنگی قدرتمند مثل: سینما، برنامه‌های

ماهواره‌ای، موسیقی‌های جذاب، وبلاگ‌های پر زرق و برق و تکنولوژی‌های نوین ارتباطی بهره می‌گیرند. اگر فرهنگ کشور دستخوش تغییر شود میزان مقاومت در سایر عرصه‌ها کاهش می‌یابد و به راحتی می‌توان کشوری را حتی بدون شلیک یک گلوله و به صورت خاموش به تسخیر درآورد. باید سعی نمود از فرهنگ و ارزش‌های حاکم بر دانشگاه‌ها صیانت کرد و برنامه‌های فرهنگی جذاب و جوان پسند تولید کرد. در این مسیر باید از تمام ظرفیت‌های رسانه‌ها، اینترنت، مجلات و موسیقی بهره گرفت. تلاش‌ها باید به گونه‌ای باشد که با توجه به ظرفیت‌های فرهنگ اسلامی و ایرانی خود، برنامه‌هایی تولید کرد که سلیقه‌های گوناگون را با خویش همراه سازد؛ این هدف به دست نمی‌آید مگر با بهره‌گیری از تکنولوژی‌های نوین، طراحی‌های بومی، همگام‌شدن با نیازهایی جدید و ایجاد زمینه‌های جذاب در برنامه‌های فرهنگی. تولیدات فرهنگی غرب اغلب با بهره‌گیری از جاذبه‌های جنسی، تحریک عواطف و بزرگ‌نمایی غرایض بشری و غیره، مترصد آسیب زدن به فرهنگ اسلامی - ایرانی هستند. برای صیانت از دانشگاهیان و فرهنگ آنها باید محصولات فرهنگی جذاب، به مثابه الترناتیوهای کاربردی تولید ایجاد کرد.

7-6. پرهیز از مسائل حاشیه‌ای

یکی از مشکلات مسیر تولید علم و انجام رسالت‌های پژوهشگران دانشگاه‌ها، «مسائل حاشیه‌ای» است. در جنگ نرم، دشمن خواهان ایجاد مسائل حاشیه‌ای در محیط دانشگاه‌ها است تا به وسیله این ترفند جریان علمی و پژوهشی دانشگاه را مختل نماید و از بین دانشگاهیان نیرو جذب کند. طرح شبهات و بدگمانی‌ها در محیط آکادمیک و وارد کردن دانشجویان در مسائل حاشیه‌ای سیاست، از مسائل مهمی است که یک پژوهشگر را از رسالت حقیقی او دور می‌سازد.

مقام معظم رهبری در خصوص اهمیت دانشگاه در جنگ نرم و ضرورت عدم پرداختن به مسائل سیاسی و زد و بندهای آن به عنوان یک آسیب، می‌فرمایند: «وقتی بنا است دشمن به پایگاه فکری ما حمله کند، یکی از مهم‌ترین پایگاه‌های فکری، دانشگاه است که محل تولید علم است. بهترین اهداف، دانشجویانی هستند که در حال تحصیل علم هستند. بهترین ابزار هم اساتید هستند که متکفل انتقال و تولید علم هستند. دشمن این‌ها را مورد هدف قرار می‌دهد. اگر دانشجو هوشیارانه عمل کرد و در فضای دانشگاه به نقد فرهنگ‌های وارداتی و نقل فرهنگ خودی و باورهای دینی و تفسیر و توضیح آنها

پرداخت؛ اگر دانشگاه تبدیل شد به مرکز تولید و تفسیر منطق وحی، اسلام و دین؛ آنگاه دانشجو حکم سربازی دارد که مهمات را برای جبهه خودی فراهم می‌کند. اگر دانشجو هوشیارانه در مقابل توطئه های دشمن ایستاد و اجازه نداد دانشگاه‌ها محل زد و بندها و بازی‌های سیاسی قرار بگیرد، [دانشگاه] محل تولید علم باشد و سعی در حفظ فضای علمی دانشگاه‌ها کرد؛ برای اینکه بتوان جامعه اسلامی را از ثمره این تولید علم در ابعاد مختلف بهره‌مند کند. آنگاه است که دانشجو در حکم سرباز این جبهه نقش خود را ایفا می‌کند». (رهبری، 1388/6/4)

در جنگ نرم، دشمنان خواهان دامن زدن به مسائل فرعی هستند؛ از این رو دولتمردان و مسئولان باید سعی کنند به روشن سازی مسائل بپردازند و در موارد ضروری به توضیح مسائل کشور در دانشگاه‌ها، به صورتی شفاف اقدام نمایند تا محیط دانشگاهی از شرایط ابهام‌آمیز و شبهه‌دار دور شود. دانشجویان نیز باید سعی نمایند اعتماد پذیری خویش نسبت به مسئولان را بالا ببرند.

7-7. رشد اعتماد به نفس در محیط دانشگاهی

یکی از آسیب‌های جدی جنگ نرم، ایجاد روحیه یأس و ناامیدی است. دشمن مترصد است تا قدرت تصمیم‌گیری، طراحی‌ها، فعالیت و حرکت را از جامعه هدف بگیرد و به همین دلیل سعی می‌کند به افراد جامعه بقبولاند که نمی‌توانند کارهایشان را انجام دهند و احساس عقب‌ماندگی را ایجاد می‌کند. رهبری در این خصوص می‌فرماید: «امروز یکی از شگردهای دشمن تزریق و القای احساس عقب‌ماندگی و ناتوانی است. ما به هیچ وجه نباید این احساس را داشته باشیم و جوان ما احساس کند عقب مانده است؛ باید احساس کند که دارد حرکت می‌کند، می‌تازد و به جلو می‌رود. عملاً به این کار، به این پیشرفت، به این تازش و به این رو به جلو حرکت کردن تشویق شود». (رهبری، 1388/9/11)

باید به سیاه‌نمایی‌ها و تبلیغات کاذب دشمن در زمینه کوچک‌نمایی توانایی‌های ایرانیان و دانشگاه به مقابله پرداخت و بر میزان روحیه خودباوری افزود و برای رسیدن به اهداف ترسیم شده تلاش‌های مستمر انجام داد. رسانه‌های گروهی در این مسیر باید دستاوردها و پیشرفت‌های دانشگاهیان و پژوهشگران را به نمایش بگذارند و از این طریق علیه تبلیغات دشمن، اقداماتی مفید انجام دهند و روحیه فعالیت را میان دانشگاهیان تقویت نمایند. امام خمینی⁶ در خصوص اعتماد به نفس و خودباوری می‌فرماید:

«اساس همه شکست‌ها و پیروزی‌ها از خود آدم شروع می‌شود. انسان اساس پیروزی-ها و اساس شکست است. باور انسان اساس تمام امور است. باور کنیم که خودمان می-توانیم، اول از هر چیز این باور است که ما می‌توانیم این کار را انجام دهیم. وقتی این باور آمد، اراده می‌کنیم، وقتی اراده در ملتی پیدا شد همه به کار می‌ایستند، دنبال کار می‌روند». (صحیفه نور، جلد 14: 193)

7-8. الگو پروری در محیط‌های دانشگاهی

بر اساس نتایج تحقیقات علمی و تجربی، هر فردی نیازمند الگویی است که آن را سنبل و نماد حرکت‌هایش قرار دهد. نقش سمبل‌ها و الگوها، در جهت‌دهی ارزش‌ها و هنجارها و باورهای انسان‌ها است. الگوها باعث تأیید عمل و تشویق دیگران می‌شوند. الگوسازی ایجاد انگیزه نموده و سرعت تحقق عمل را افزایش می‌دهد. جرئت شروع کارها را افزایش داده و سختی و مرارت‌های انجام آن را به حداقل می‌رساند. الگو دلایل عقلانی و استقرایی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و دلایلی فراتر از مسائل ظاهری ابراز می‌کند. الگو منطقی است که از مجموع ارزش‌ها، باورها و شناخت‌های فردی و اجتماعی ظاهر می‌شود. (بابایی طلائی، 1387: 109) در جنگ نرم سعی می‌شود تا الگوها و نمادهای ارزشی و بومی کشور مقابل را تخریب و کوچک نمایی کنند و در مقابل الگوهای جدید خود را جایگزین نمایند. الگویی که آینه تمام‌نمای فرهنگ و تمدن غربی است و در پشت آن ارزش‌های ماتریالیستی و انسان‌مدارانه غربی نهفته است. دشمنان سعی می‌کنند در محیط دانشگاهی الگویی غربی ارائه دهند و دانشگاهیان را مجاب به تقلید از مدل غربی نمایند؛ از این رو باید تلاش نمود از الگوهای ملی صیانت نمود و به پرورش و شناساندن آنها اقدام کرد و از این راه از تقلید و خودباختگی‌های علمی جلوگیری کرد.

7-9. ارتقای سطح سواد رسانه‌ای دانشگاهیان

اصولا «سواد رسانه‌ای» برای برخورد هدفمند با رسانه‌ها مطرح می‌شود. از این منظر به اعتقاد اکثر تحلیل‌گران و کارشناسان حوزه رسانه، «برخورد هدفمند با رسانه» از جمله دلایل بالا رفتن سطح آگاهی در تمامی اقشار جامعه «به عنوان مخاطبین رسانه» می‌باشد. این شیوه برخورد می‌تواند به ایجاد ارتباطات دو سویه و مشارکت جویانه با رسانه‌ها، و تقویت ساختارهای دموکراتیک جامعه در راستای مباحث نقد و مشارکت فعالانه

در حوزه رسانه منجر شود. آنچه در سواد رسانه‌ای می‌تواند مورد توجه باشد: آموزش مهارت‌های لازم در برقراری ارتباطی متفکرانه و آگاهانه با رسانه‌ها، و در عین حال به وجود آوردن نگاهی دقیق، نقاد و تحلیلی به پیام‌های رسانه‌ای (مکتوب، دیداری و شنیداری) است. (اسماعیلی، 1389: 174) از آنجا که جنگ رسانه‌ای بخشی از جنگ‌های نوین و نرم است، اتخاذ راهبردهای پدافندی در مقابل این پدیده ضروری می‌باشد. بخش عمده‌ای از دانشجویان جزو بینندگان برنامه‌های تلویزیونی بین‌المللی هستند و پیوسته با پیام‌های متعددی از سوی این رسانه‌ها مواجه می‌گردند. هر کدام از پیام‌ها دارای اهداف و گرایش‌های خاص خویش است. برای اینکه دانشجویان را از گزند این پیام‌های رسانه‌ای مسموم‌رهایی بخشیم باید به آنها سواد نقد، تحلیل و گزینش پیام‌ها را بدهیم و با دادن نوعی بینش رسانه‌ای به آنها، می‌توانیم جنگ رسانه‌ای دشمن را خنثی نماییم. با برگزاری کلاس‌ها و دوره‌های آموزشی کوتاه مدت، می‌توان دانشجویان را از سواد رسانه‌ای نسبی برخوردار کرد که نوعی پدافند غیر عامل در برابر تهاجمات رسانه‌ای دشمن محسوب می‌گردد.

7-10. اقناع و متقاعد سازی در سطح دانشگاه‌ها و دانشجویان

اقناع و متقاعد سازی با هدف ایجاد یا تغییر عواطف و احساساتی است که شکل دهنده رفتار دینی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی افراد است. هر چند بحث اقناع در حوزه روانشناسی اجتماعی مورد مطالعه قرار می‌گیرد؛ اما طبیعت انسان به گونه‌ای است که بیش از آنکه عنصر «اجبار» شکل دهنده رفتار فردی و جمعی او باشد، عنصر «اقناع و متقاعدسازی» به صورت مؤثر و پایدار می‌تواند در تعیین روابط و مناسبات سالم و سازنده او مؤثر واقع شود. اقناع و متقاعد سازی توسط رسانه‌های ملی، ضریب اطمینان مردم به رهبران نظام و دولتمردان را بالا می‌برد و مشروعیت سیاسی، سیاست‌ها و اقدامات آنها را مورد تأیید افکار عمومی قرار می‌دهد؛ این امر ضمن آنکه به ترمیم شکاف احتمالی میان دولت و مردم کمک می‌کند و زمینه ساز حمایت توده مردم از سیاست‌های دولتمردان می‌شود، مشوق دولت در تأمین امنیت ملی و ابعاد مختلف آن (به ویژه امنیت فرهنگی) می‌گردد. اجماع برخاسته از روح اقناع و متقاعد سازی توده‌ها، در واقع ایجاد کننده یک روح جمعی و اراده بنیادین در حمایت از نظام سیاسی حاکم خواهد بود. نظام سیاسی حاکم اگر از پشتوانه معنوی و حمایت توده‌ای مردم برخوردار باشد، به راحتی قادر به تأمین

امنیت ملی و ابعاد مختلف آن (خاصه ابعاد فرهنگی) است. (ضابط پور و قریبی، 1390:

116)

از آنجا که یکی از ویژگی‌های قشر دانشگاهی دیدگاه انتقادی آنان است، در این مسیر ممکن است تحت تأثیر شایعه پراکنی‌ها و شبهه‌اتی قرار بگیرند که از سوی معاندان طرح ریزی شده است؛ از این رو مسئولان باید ظرفیت‌های اقناع‌سازی و توجیهی خویش را افزایش دهند و بهترین راهبرد این کار، اصل «صداقت در گفتار و اطمینان به دانشجویان» است. با برپایی جلسات و سمینارهای توجیهی، تولید برنامه‌های رسانه‌ای مؤثر، شفاف‌سازی‌ها در عرصه اجتماعی و مناسبات زندگی روزمره، همنشینی مسئولان با دانشگاهیان، رواج گفت‌وگو آزاد اندیشی در دانشگاه‌ها و بحث‌های متنوع، پاسخ‌گویی به درخواست‌ها و پرسش‌های متداول دانشجویان، اعتماد به دانشگاهیان در عرصه‌های مختلف و راهکارهایی از این دست، می‌توان فرایند اقناع‌سازی و یارگیری را به خوبی در این سطح انجام داد.

7-11. برخورد با شریعت‌سازی‌ها و عرفان‌های کاذب

یکی از حیل‌های دشمن در مواجهه با جبهه حق این است که دین را ارتجاعی، قدیمی و ناکارآمد معرفی می‌کند تا به این وسیله مردم را از حوزه آموزه‌های دینی دور نماید و در این مسیر، مترصد ساختن دینی تقلبی است. دشمنان با دخل و تصرف در احکام و قوانین الهی، سعی در منحرف کردن انسان‌ها از حقیقت دارند تا از این طریق به اهداف پنهان خود دست یابند. (جوشتقانی، 1389: 258-259) یکی از اهداف استکبار در جبهه فرهنگی، ترویج خرافات و خرافه‌گرایی در جهت دگرگونی ماهیت ارزش‌های اسلامی و زیر سوال بردن اصالت آموزه‌های دینی، و نیز سوق دادن جامعه به سوی صوفی‌گری و عرفان‌تخدیری به منظور انحراف در معنویت‌گرایی حقیقی است. (سعیدی شاهرودی، 1389: 96) از آنجا که جبهه استکبار محیط آکادمیک را هدف گرفته است، مسئولان باید در پی راه‌حلی برای مقابله با دین‌سازی‌های جعلی باشند. برخی راهکارها برای مهار این جریان‌های انحرافی بدین شرح است: باید تلاش نمود آموزه‌های دینی را به صورتی روان و ساده و با ادبیات جوانان و دانشجویان به آنها عرضه کرد، با صبر و حوصله به سوالات دینی و ارزشی آنها پاسخ داد، زمینه‌های حضور بیشتر دانشجویان در مراسم مذهبی و اماکن مقدس را فراهم آورد، دروس دینی را در دانشگاه‌ها با توجه به سلیقه

دانشگاهیان تدوین نمود، نکات کلیدی و زیبایی آموزه‌های دینی به صورت کتاب‌های کوچک در میان دانشگاهیان ترویج شود، رسانه‌های گروهی با تولید برنامه‌های مذهبی مناسب، دین اسلام را به درستی و شفاف به قشر جوان دانشگاهی ارائه کنند. مسئولان امر باید در این مسیر از تمامی ظرفیت‌های مذهبی، رسانه‌ای و کارشناسان اهل فن بهره بگیرند تا از میزان گرایش به دین‌های جعلی جدید و تصوف‌های تخدیری بکاهند.

7-12. تلاش در راستای جذب قلوب و اذهان دانشگاهیان

از جمله شاخص‌های امنیت نرم افزاری، توانایی تبدیل روش حکمرانی از قدرت ورزی و اجبار، به اقتدار و افزایش ضریب مشروعیت نظام سیاسی است. روش حکمرانی مبتنی بر اقتدار، پذیرش ارادی نظام از سوی شهروندان و کسب مشروعیت مردمی و جلب حمایت همیشگی آنان را موجب می‌شود که در مواقع بروز تهدیدات امنیتی، به مثابه پتانسیل دفاعی و با قابلیت بازدارندگی بالا ایفای نقش می‌کند. از این رو، امام خمینی⁶ که تجربه حکمرانی جبارانه رژیم پهلوی را با عمق وجود لمس کرده بودند، حکومت بر جسم (که تجلی قدرت ورزی است) را عامل نا امنی و تهدید، و متقابلاً حکومت بر دل‌ها را (که حاکی از اقتدار و مشروعیت نظام و کارگزاران آن است) عامل امنیت معرفی می‌نمایند. (کریمی و دیگران، 1389: 96) ایشان در همین زمینه می‌فرمایند: «حکومت بر قلوب یک حکومت شیرین است». (صحیفه نور، جلد 14: 179)

از مهمترین کلیدهای موفقیت راه‌های کنترل و رویارویی با جنگ نرم، به دست آوردن قلوب و اذهان مردم است. بهره‌گیری از روش‌های عاطفی در افزایش آگاهی عمومی و توجه به شیوه‌های جذب، می‌تواند در پیشگیری از تهدیدهای نرم، حفظ امنیت اجتماعی و سلامت نظام اسلامی مؤثر باشد. (امیری، 1390: 199-200) در جنگ نرم، دشمنان خواهان تسخیر قلوب و اذهان مردم و نخبگان جامعه (که عموماً دانشگاهی هستند) می‌باشند و از تاکتیک‌های تبلیغاتی، رسانه‌ای و عملیات روانی برای رسیدن به این هدف بهره می‌گیرند. از این رو، نظام سیاسی و حاکمان باید به فکر سیادت بر قلب‌ها و ذهن‌های افراد تحت مدیریت خویش باشند. در این مسیر اگر دانشگاهیان نسبت به نظام حاکم وابستگی قلبی و تعلق خاطر عمیق داشته باشند، دشمن به سادگی نمی‌تواند در ذهن و دل آنها تردید و شبهه ایجاد نماید.

7-13. مقابله با ساده اندیشی و سطحی نگری

سیاست و راهبرد اصلی استکبار در ناتوی فرهنگی و جنگ نرم، سیاست «هویج و چماق» است؛ از سویی تهدید می‌کند و از سوی دیگر تبلیغات وسیعی را در جهت تطمیع و ایجاد خوش بینی نسبت به عملکرد خود به راه می‌اندازد. دشمن از یک طرف خود را منادی دموکراسی قلمداد می‌کند و از طرف دیگر جبهه جهان اسلام را متهم به خشونت و تندروی می‌نماید. در این شرایط جامعه‌ای که دچار ساده اندیشی و سطحی نگری شود و ترفندهای دشمن را نشناسد، دچار اختلاف و چند دستگی و آسیب پذیری خواهد شد. (سعیدی شاهرودی، 1389: 98) باید دروسی در دانشگاه‌ها تدریس نمود که قوه‌ی درک و تحلیل دانشگاهیان را ارتقاء دهد و دانشجو به فردی تحلیل محور و پژوهشگری با قوه-ی استدلال و منطق کاربردی تبدیل شود. اگر دانشجو و قشر دانشگاهی به امر استدلال و تحقیق اهمیت داد، هر مطلبی را بدون تحقیق و تفحص نمی‌پذیرد و سعی می‌کند پس از شناخت مرجع امور، در مورد صحت و سقم آن تحقیق نماید. سطحی نگری و زودباوری از آسیب‌های اساسی کشورهای آماج جنگ نرم است که باید به وسیله آموختن راه‌های درست اندیشیدن، در مقابل آن ایستادگی کرد.

نتیجه گیری

کشورهای اسلامی و به ویژه جمهوری اسلامی ایران در دهه‌های اخیر با جنگی نوین در عرصه‌ی محیط راهبردی مواجه هستند، که خطرات آن بسیار بیشتر از جنگ‌های کلاسیک و سخت افزارانه است. امروزه پدیده جنگ نرم، ناتوی فرهنگی و تهاجم فرهنگی به گفتمان رایج در مطالعات جنگ تبدیل شده است زیرا نقص‌های جنگ سخت (همچون هزینه‌های بالا، صرف زمان زیاد و کاهش مشروعیت کشور هدف) زمینه‌های بهره‌گیری از جنگ نرم را افزایش داده است. جنگ‌های نرم دارای ویژگی‌هایی هستند چون: ذهنی بودن، تدریجی بودن، ابهام‌انگیزی، کم هزینه بودن، کنش‌های غیر مستقیم و غیره. هدف این جنگ‌ها، همان هدف جنگ سخت، یعنی مهار و فروپاشی یک نظام سیاسی است. در جنگ نرم نمی‌توان مخاطبان را به طیف و گروه خاصی محدود کرد زیرا با طیف‌شناسی یا مخاطب‌شناسی جنگ نرم به این نکته مهم رهنمون می‌شویم که «تمام آحاد ملت» (مثل رهبران نظام، مردم عادی، کارمندان، نخبگان و دانشگاهیان و غیره) مورد هجوم این تهدیدات نرم هستند. یکی از مخاطبان اصلی جنگ نرم، «دانشگاهیان» هستند و علت

اهمیت این گروه، کار ویژه های اساسی آنها است که می تواند برای کشور تولید قدرت نرم بنماید. برخی از این کارویژه ها عبارت است از: تربیت نخبگان و نیروهای بومی پیشرفت، ایفای نقش نهاد مدنی، ترویج قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران.

این کارویژه ها دانشگاه را به عرصه منازعه و نوک پیکان جنگ نرم تبدیل کرده است و همین امر پرداختن به امور راهبردی صیانت از دانشگاهیان را، ضروری می نماید. برخی از راهکارهای پیشنهادی حفاظت از دانشجویان در عرصه جنگ نرم شامل موارد زیر است: اشتغال زایی، ترویج امر ازدواج دانشگاهیان و زمینه سازی تشکیل خانواده با فراهم سازی تسهیلات مکفی، افزایش روحیه اعتماد به نفس، الگو پروری، افزایش سطح سواد رسانه ای دانشگاهیان، پرهیز از مسائل حاشیه ای در دانشگاه ها، درونی کردن ارزش ها در میان دانشگاهیان، مقابله با اعتیادهای سنتی و مدرن، افزایش سطح تحلیل گری دانشگاهیان و مقابله با سطحی نگری و ساده اندیشی، تولیدات فرهنگی جذاب، افزایش عنصر اقناع و متقاعد سازی، مقابله با عرفان های کاذب و تصوف تخدیری، تسخیر اذهان و قلوب دانشگاهیان.

منابع

- احمدپور کاسگری، احمد (1390) «جنگ نرم و دانشگاه»، *مجموعه چکیده مقالات همایش دین، دانشگاه و علوم انسانی*، بابلسر، انتشارات دانشگاه مازندران.
- احمدی، محمدرضا (پاییز 1388) «نظام سلطه جهانی و جنگ نرم علیه انقلاب اسلامی»، *فصلنامه میثاق*، سال دوم، شماره 7.
- اسماعیلی، علی محمد (1389) *جنگ نرم در همین نزدیکی*، تهران: نشر ساقی.
- اسماعیلی، علی (1390) «نقش و رسالت دانشگاهیان در جنگ نرم»، *لوح فشرده اولین همایش ملی دین، دانشگاه و علوم انسانی*، بابلسر، دانشگاه مازندران.
- افتخاری، اصغر و مهدی نادری باب اناری (پاییز 1388) «رابطه دانشگاه با قدرت سیاسی در جهان سوم»، *فصلنامه معرفت در دانشگاه اسلامی*، سال سیزدهم، شماره 3 (مسلسل 45).
- افتخاری، اصغر (1390) «جنگ‌های نرم؛ شناسایی عرصه‌های نوین دفاع»، *جنگ نرم در عرصه دفاع ملی*، به کوشش محمود عسگری، تهران: انتشارات امام صادق □.
- الیاسی، محمدحسین (1389) «مقدمه ایبر ماهیت، ابعاد و مبانی تهدیدات نرم»، *جنگ نرم از نظر تا عمل*، تهران: نشر ساقی.
- _____ (1389) «ماهیت و عناصر قدرت نرم»، *جنگ نرم از نظر تا عمل*، تهران: نشر ساقی.
- امام خمینی؛ (1373) *صحیفه نور*، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- امیری، ابوالفضل (1389) *تهدید نرم، تهاجم فرهنگی و ناتوی فرهنگی*، تهران: انتشارات پگاه.
- _____ (1390) *جنگ نرم از تهدید تا مواجهه*، تهران: نشر شوریده.
- بابایی طلائی، محمداقبر (1387)، «فرهنگ و تفکر بسیجی و قدرت نرم»، *قدرت نرم*، جلد 3، به کوشش اصغر افتخاری، تهران: پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج.
- بیانات مقام معظم رهبری با گروهی از مسئولان نظام و مردم: (1383/9/11)

- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با گروهی از دانشگاهیان: (1388/6/4)
- ترابی، طاهره (1390) «آینده پژوهی جنگ نرم در جهان آشوب زده»، **جنگ نرم در عرصه دفاع ملی**، به کوشش محمود عسگری، تهران: انتشارات امام صادق □.
- جعفری، علی اکبر و سید محمدجواد قربی (اسفند 1390) «پدیده جنگ نرم و مخاطبان دانشگاهی - مسائل ارزشی»، **لوح فشرده اولین همایش ملی دین، دانشگاه و علوم انسانی**، بابلسر، دانشگاه مازندران.
- جوانی، یدالله (پاییز 1388) «مفهوم شناسی جنگ نرم»، **فصلنامه میثاق**، سال دوم، شماره 7.
- جوشقانی، حسین (1389) **جنگ نرم از دیدگاه قرآن**، تهران، نشر ساقی.
- سعیدی شاهرودی، علی (1389) «ناتوی فرهنگی و رسالت ما»، **براندازی نرم و ناتوی فرهنگی**، گردآوری لطفعلی لطیفی پاکده، قم: نشر زمزم هدایت.
- سلیمانی، فاطمه (1390) «جنگ نرم و ملاحظه‌های دفاعی و امنیتی: هدف و راهکارها»، **جنگ نرم در عرصه دفاع ملی**، به کوشش محمود عسگری، تهران: انتشارات امام صادق □.
- شریفی، احمدحسین (1389) **جنگ نرم**، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی؛
- ضابط پور، غلامرضا و سید محمدجواد قربی (بهار 1390) «جستارهایی در باب قدرت نرم و ارائه راهبردهای مقابله برای ایران»، **فصلنامه علوم سیاسی**، دانشگاه باقرالعلوم، سال چهاردهم، شماره 53.
- طاهری بنچناری، میثم (1388) **فرهنگ و تمدن غرب از دیدگاه امام خمینی**؛ تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- طهماسبی، امیرهوشنگ (1390) **ابزارهای جنگ نرم علیه جمهوری اسلامی ایران**، تهران: نشر ساقی.
- عابدی، سیده زینب و دیگران (1390) «دانشگاه نخستین مرکز نفوذ سیاسی دشمن»، **مجموعه چکیده مقالات همایش دین، دانشگاه و علوم انسانی**، بابلسر، انتشارات دانشگاه مازندران.
- عبدی، حسین (1389) **جنگ نرم**، قم: انتشارات نشر معارف.
- عسگری، محمود (1390) «ابزارها و اهداف جنگ نرم»، **جنگ نرم در عرصه دفاع**

ملی، به کوشش محمود عسگری، تهران: انتشارات امام صادق □.

- قاضی زاده، سید ضیاءالدین (1390) «جنگ‌های اطلاعاتی ابزاری برای مقابله با جنگ نرم»، **جنگ نرم در عرصه دفاع ملی**، به کوشش محمود عسگری، تهران: انتشارات امام صادق □.

- قربی، سیدمحمدجواد (1391) «گونه شناسی چشم انداز در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت»، **چکیده مقالات اولین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت**، نقشه راه و تدوین الگو، تهران: کتابخانه ملی ایران.

- کریمی مله، علی و اکبر بابایی و کاوه امیرخانی (پاییز 1389) «تهدیدات سیاسی امنیت ملی از دیدگاه امام خمینی»، **فصلنامه مطالعات راهبردی**، سال سیزدهم، شماره 3 (مسلسل 49).

- لطیفی پاکده، لطفعلی (1389) «براندازی نرم»، **براندازی نرم و ناتوی فرهنگی**، قم: نشر زمزم هدایت.

- متقی، ابراهیم (1390) «جنگ نرم در فضای منازعات نامتقارن»، **جنگ نرم در عرصه دفاع ملی**، به کوشش محمود عسگری، تهران: انتشارات امام صادق □.

- _____ (بهار 1389) «جنگ نرم، انقلاب‌های رنگی و دیپلماسی عمومی»، **فصلنامه راهبرد دفاعی**، سال هشتم، شماره 28.

- مرادیان، محسن (1390) «جنگ نرم، پدافند نرم»، **جنگ نرم در عرصه دفاع ملی**، به کوشش محمود عسگری، تهران: انتشارات امام صادق □.

- میرمعزی، سیدحسین (1390) «الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت محصول اسلامی سازی علوم انسانی»، **نخستین اندیشه‌های راهبردی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت**، جلد اول، تهران: پیام عدالت.

- _____ نائینی، علی محمد (1390) «درآمدی بر جنگ نرم از منظر رهبر معظم انقلاب اسلامی»، **در جنگ نرم در عرصه دفاع ملی**، به کوشش محمود عسگری، تهران، انتشارات امام صادق □.

- _____ (بهار 1389) «درآمدی بر ماهیت شناسی جنگ نرم»، **فصلنامه راهبرد دفاعی**، سال هشتم، شماره 28.

- هاشمی زهی، نوروز و عباس خلجی (پائیز 1388) «بررسی تطبیقی رویکردهای مبدعان اسلامی سازی دانشگاه داران»، *فصلنامه معرفت در دانشگاه اسلامی*، سال سیزدهم، شماره 3 (مسلل 45).

-Kamal, syed Arif(2010), *Simulation And Soft Power*, International Relation(IR), March11, No1.

-Melton, W(2005), "Communication And Elites", *The Journal Of Social And Personality Psychology*, Vol 33.

-Nye, Joseph (2002), *The Paradox of American Power: Why The Worlds only SuperPower cant Goit alone*, New York: Oxford University Press.

-_____, (2004), *soft power: The means to success in world politics*, NewYork: public Affairs.

-Tzu, Sun(1944), *The Art Of War*, London, Hams Burg Press.

-Watanabe And et.al(2008), *Soft power, Super Powers: Cultural And National Assetes Of Japan And The United States*, London, ME Sharpe.

Archive of SID

معرفة المخاطبين في الحرب الناعم مع التأكيد على موقف الجامعيين عرض استراتيجيات لصيانة الجامعيين

الدكتور غلامرضا ضابطپور*
السيد محمد جواد قربى**

يعد «الجامعيون و خاصة النخبة منهم» من الأشخاص المهمة و المؤثرة في المجتمع. القطاع الذي دوما كان الهدف الرئيس للحرب الناعم و الغزو الثقافي لأن الجامعة و الجامعيون يعدان من العناصر الحياتية لتطور و تعالی البلاد و يعدان إحدى الأرضيات لإنتاج القوة الناعمة. و من الضروري دراسة موقف الجامعيين، لأنهم يعدون من أهم المخاطبين للحرب الناعم. الدراسة الحاضرة تشتمل على هدف تحقيقي - تطبيقي و تستفيد من طريقة اسنادية - تبينية، بمعنى أنها تدرس وضع المخاطبين الجامعيين في الحرب الناعم و تعطى استراتيجية لصيانتهم في ساحة الهجمات الناعمة الخطرة. نستطيع أن نشير إلى بعض الإستراتيجيات التي حصلنا عليها في هذه الدراسة حول الصيانة عن الجامعيين في الحرب الناعم، حتى يستفيد منه المسؤولون في سبيل التشريع السياسي. توظيف الجامعيين، المقابلة ضد السذاجة، مديرية قلوب و أذهان الجامعيين، مقابلة ضد البدع الكاذبة، اقتناعهم، تعزيز مستوى معرفتهم على وسائل الإعلام، وضع النماذج المثلى لهم، تعزيز قوة الثقة بالنفس بينهم، تجنب المشاكل الهامشية، إنتاج منتجات مطلوبة و خلاصة للشباب و الجامعيين، الرصد و السيطرة على الإدمان التقليدية و الحديثة، و في نهاية المطاف استيعاب القيم في المجتمع و داخل الجامعة.

الكلمات الرئيسية: الحرب الناعم، علم معرفة السلوك الإنساني، الجامعة، الجامعيون، معرفة المخاطبين، استراتيجية الصيانة.

* الدكتوراء في العلوم السياسية و العضو للهيئة العلمية في الجامعة الصناعية نوشيرواني بمدينة

بابل.

** الماجستير في فرع التفكير السياسي للإسلام.